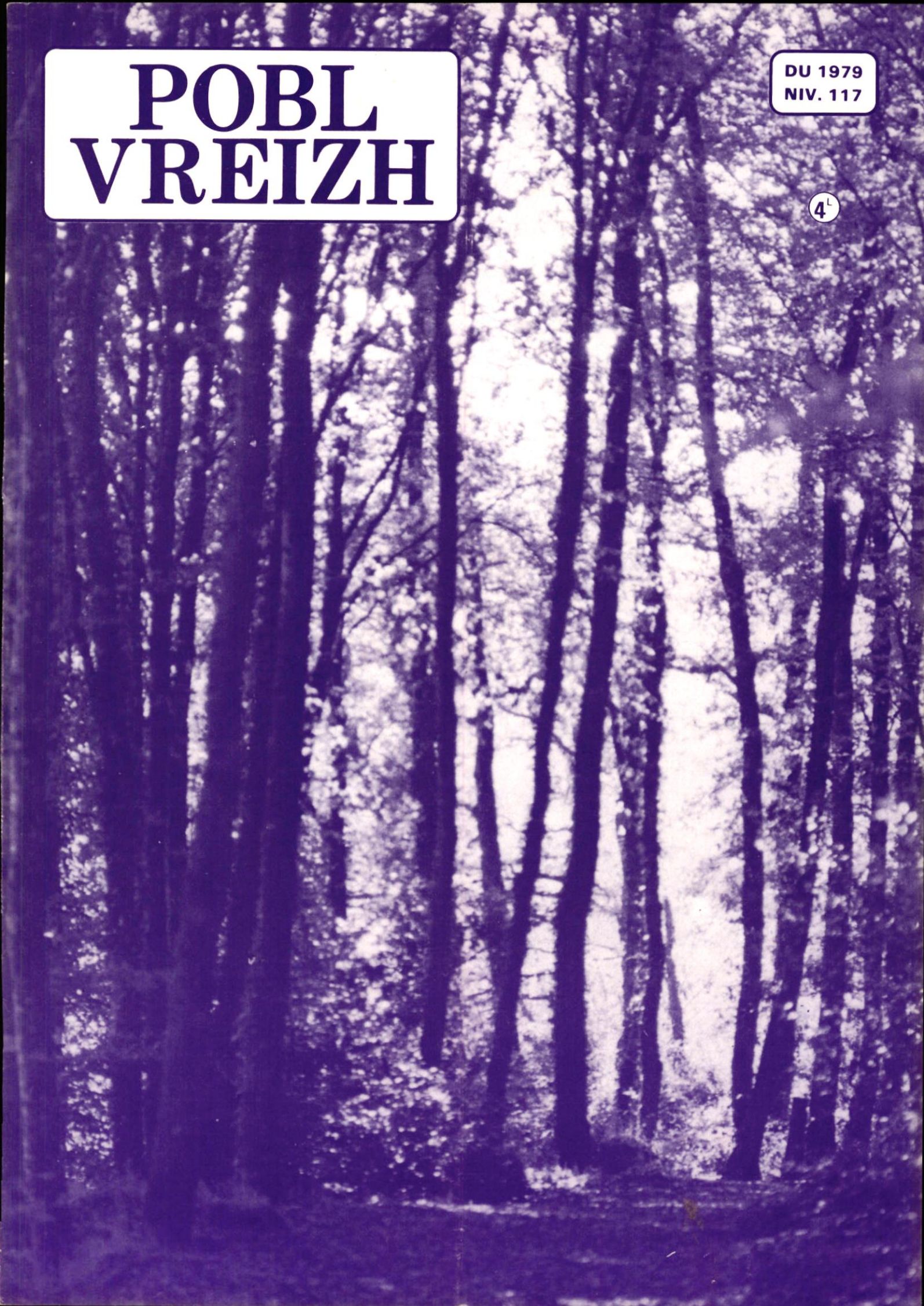

POBL VREIZH

DU 1979
NIV. 117

4^L

HARPIT POBL VREIZH

KRP 2746-79 ROAZON
CCP RENNES

6^e listennad

Fañch Le Bleiz,	
Croisy-s-Andelle (76)	40,00
Dishanw, Lannilis	50,00
D. Niot, Angers (49)	20,00
A. Louarn, Roazon	10,00
J. Guillou, Kemper	60,00

180,00

Diwar al listennadoù all 2140,00

War-un-dro 2320,00

* * *

Berr tre eo roll hon profourion er mis-mañ : red eo bet dimp klosañ al listenn abred tre, dre ma faote d'hon mouller kaoud pennadoù Pobl Vreizh un tamm mat a amzer araog re ar Peuple Breton, kuit da stankañ ar gorzenn...

Ne vern : gant gwazhioù bihan a vez gwraet sterioù bras, e-gis ma lavarfeomp e galleg. Ezomm zo eus ouzhpenn ur wazh, anad eo...

Dindan berr e kresko pris Le Peuple Breton, anezi ur gelaouenn a 32 pajenn : eus 4 L e vo kaset da 5 L. Chom a ray Pobl Vreizh er pris kozh. Ne chom en he sav avad nemed gant ho profoù, lennerion ha komanterion ger. Ya, gant ho profoù, e lakait, dre vras, ar gasetenn da 5 L an tamm iwe. Trugarez vras deoc'h ewid ho skoazell.

Klaskit komanterion newez memestra. Lakait Pobl Vreizh da vezañ anavezet e-touesk ar re a oar brezhoneg un tamm. Red eo boueta ar vrezhonegerion gant pennadoù fonnus, politikel ha kulturel, e brezhoneg yac'h ha bew. Fiziañs hon eus e vez roet e c'hoant da beb heni... E-keñver roll an arc'hant neuse, hon eus fiziañs iwe hon devo brassoc'h tamm a-benn ar wech a zeu...

Pobl Vreizh

KOMANANTOÙ

	boutin : 40 L	V
P	skoaz : 60 L	R
O	pe ouzhpenn	E
B	KRP ROAZON	I
L	2746-79	Z
	C.C.P. RENNES	H

Ti-Moullerezh « Iroise »
29200 Brest
Rener ar gelaouenn :
Fañch Morvannou C.P.P.A. 50 091
1700 skwerenn

LENNIT
POBL VREIZH

BRETONED, GANEOC'H EMA AR GOMZ !

Roll-goulennoù

Diverkit ar
respontoù a seblant
deoc'h bezañ diwir

1. Penaos ez a ar bez ganeoc'h ? _____

Fall
Kentoc'h fall
Mad awalc'h
Mad

2. Petra a ya mad awalc'h, d'ho soñj ?

3. Petra zo da gavoud abeg ennañ, d'ho soñj ?

4. Disheñvel eo Breizh diouzh ar rannvroioù all e-keñver stad an traoù enni ?
Ma 'z eo disheñvel, perag ?

YA N'EO KET

5. Daoust ha Breizh eo dezi gortos un amzer da-zont gwelloc'h ?

YA N'EO KET

6. Peheni (pere) eo ar brassañ chañcha-mant(où) a vefe da zegass en hon bro ?

1
2
3

Kass ar respontoù da : Jakes DEBOS
UDB BP 304 29273 BREST-CEDEX.

C'hoant 'm eus da gaoud disoc'hoù an enklask-mañ. O c'hass d'an adress-mañ :

Plijoud a rafe din ressew epad 3 mis
ewid netra

Pobl Vreizh
pe
Le Peuple Breton

Komanantit d'ar gelaouenn bolitikel nemeti e
brezhoneg penn-da-benn

Pobl Vreizh (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant

Boutin : 40 L (1)

Skoaz : 60 L pe ouzhpenn (1)

Estrenvro : 60 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant
dre chekenn-bost (1)
dre vandat-lizher (1)
dre chekenn-vank (1)
CCP RENNES 2746-79

* da verkañ dre red war ho kolo-lizher

Ar gomz d'ar Vretoned, ha n'eo ket hebkén war ar ru, ur wech ar mare (evel amañ e Naoned), mes ingal : red e vo dezo tapoud krog e-barzh ar rod-stur, ha bezañ mestr en o bro, ewid gelloud bewañ eürus enni.

POULAOUEN : UR GWALL STANK WAR STÊR AON

Fin mis Gouhere : ar vodadeg gwaet gant an DDA ha « sindikad doureier ar Stêr Aon » a ra da c'houd da dud ar vro ha d'ar goñsailherien e vo stanket ar stêr da vad 'kostez Lemezeg, etre Skrignag ha Poulaouen. Mann ebed newez eta. Netra da vezañ souezhet : J. Rohou, a lâre nann d'ar stankell araog ar vot diwezañ, a chañch tu d'e chupenn raktal en ur isplikañ : « delc'her a ran da lâred ya d'ar stankell-se »... A. Perven, maer an Uhelgoad, hag an Andrew, maer Skrignag, a ha da heul...

D'ober petra ar stank vras-se neusen ? 12 milion m3 dour, 18 metr donder ! Da reiñ dour da Boulaouen... ha da Garaes (n'o deus ket ezomm), da draoñ Kernew, med pas d'an douristed, nann !

An Aotrou Guyader-Desprez, maer Kastellin, a sav a-du : « Talvoudus 'vo ar stank ewid kêr Gastellin, ken brudet evel a ousoc'h e-mesk ar besketaerien »... Tud 'vod, toud, tud 'fesson, tud 'zoare, ya, an aotroned-se !

Mis Eost : louset ar stêr Aon gant kouevr ha zing deus Bolaseg, 'lec'h eo bet ar BRGM o klask mein sort-se ban douar. Merwel a ra milieroù a besked... paour-kaezh pesketaerien ! Ha kouslkoude, goùd a ouie tud ar vro abaoe pell zo e oa sañset an dra-se d'arvuñ... ha degouezet e oa dija, tri bloaz so, pa oa marv toud ar pesked ba Krec'h-Niver Skrignag.

Skrivet 'oa bet ul lizher d'ar prefed memes ; hemañ en doa respontet (mis

Mae) ne oa riskl ebed, war e veno, ha « ma zegouezfe traoù lous bar stêr, he defe ar stank un efed vad » !!! Un den fur, un den gouest eo ar prefed.

Mis Gwengolo : ansav a ra EDF da Quest-France (8-9 a vis Gwengolo) e vo ezomm kalz dour douss ba Plogo (7000 m3 bemdez), med ne raont ket biloù, abalamour e roio sindikad ar stêr Aon dour dehe, pezh a garint, hag e vo prest an traoù heb dale...

Setu, ur stank pell re vras ewid reiñ dour da evañ da dud Kernew. Ya, ha ne vern ket pe lous pe sklaer e vo...

Aessoc'h eo kompren jeu pennoù bras ar vro, koulz ha komzoù an Aotrou Prefed... ma servij an dour da Blogo.

Gwazh-a-se ewid an dud gleukes awalc'h da gaoud kred e-barzh ar c'homzoù flour-se. Gwazh-a-se ewid bro ha tud Lemezeg, siwazh !

Ar Pesketaer

DA GENLABOURERION « POBL VREIZH »

Ur pennad zo dija ema Le Peuple Breton, kasetenn c'halleg an UDB, er memes ti-moullerezh ha Pobl Vreizh, « Iroise » e hanw. Dre vras e teu an diw gasetenn er-maes er memes mare : e deizioù kentañ ar mis. Martese ne oar ket hon lennerion e vez diviset gant Burew Politikel an UDB peheni 'vo danvez an eil gasetenn hag eben. Diviset e vez iwe gantañ peheni 'vo ar pennad-stur : ar memes heni a vez hemañ en diw gasetenn, war-boues nebeud, petra bennag ma vez disheñvel yezh an eil diouzh heni eben eveljust. Mes un tammig bec'h a vez war dud an ti-moullerezh e fin ar mis, pa vez red dezo lakaad an diw gasetenn da zont

er-maes wardro ar memes amzer. Setu eo bet kavet gwelloc'h lakaad un tammig distok e-barzh ar mekanik, ha kuit da stankañ ar gorzenn, e teuy Pobl Vreizh er-maes, diwar vremañ, araog Le Peuple Breton. Mes neuse e vo red deomp kaoud ar pennadoù, kemennadoù, lizheroù a ya d'ober Pobl Vreizh D'AN 10 EUS BEB MIS D'AN DIWEZATAN.

Pedet eo eta hon kenlabourerion da deuler ewezh war an tamm chañchamant degasset, ha neuse lakaad o zraoù e-barzh bouest lizhiri ar PTT abenn AR 7 EUS BEB MIS.

Dalc'hit soñj neuse, kenlabourerion ger, ha dao d'ar pluennoù !

4e RUMMAD DEWEZHIOÙ-STUDI AR CIEMEN

E **Prada** (Katalunia an Hanternos, e galleg : **Prades**, departamant Pireneoù ar Reter) eo bet dalc'het ar bloaz-mañ adarre dewezhioù-studi ar CIEMEN. Talvezoud a ra CIEMEN, e katalaneg, kement ha « Centre international Escarré sobre Les Minorities étniques i nacionals ».

Escarré zo hanw un den, nebeud anavezet dré amañ moarvad. Bez ez eus bet anezhañ abad Abati brudet **Montserrat**, e Katalunia ar C'hreisteiz, er Stad spagnol eta. Bet eo bet **Escarré** unan eus ar re gentañ o sevel a-eneb da **Franco**, ar c'h/Caudillo daonet-se. Ewid meur a abeg e savas **Escarré** a-eneb da **Franco**. Abalamour ma oa un diktatour. Abalamour ma oa o klask mougañ ar c'hatalaneg ha lemel he frankisoù digant Katalunia. Abalamour ma roe da c'houzoud e oa anezhañ ur c'hatalik mad, pa lavare **Escarré** e oa oc'h ober un implij politikel eus ar relijion gatolik, h.a., h.a. Ne blij ket da **Franco** tamm ebed bezañ dislâret. Dreistoll gant ur beleg, un Abad, da lâred eo un eskob kasimant. Fuloret bras ar generalisimo eta. Ne c'helle ket kass **Escarré** d'an toull-bac'h, peogwir e oa un C'honkordad e Bro-Spagn etre an Ilis hag ar Stad, ha daoust ma oa oll eskibien Spagn d'ar c'houlz-se a-du krenn gant **Franco**, e vije bet gwall zañjerus ewitañ barn **Escarré** diouzh lesennoù ar Stad (ha n'eo ket diouzh re an Ilis) hag henn toullba-c'hañ. Kavoud a reas an disober anezhañ ouzh henn harluñ. En harlu eta, e Bro-Itali, eo bet marwet **Escarré**.

Warni hanw un den brudet dre Vro-Spagn a-bezh ewid bezañ talet douzh **Franco**, e riskouez fraezh ar greisenn diazezet e **Prada** war bessort tu eo reteret. Hag eno e teu neuse, beb bloaz awalc'h bremañ, tud eus meur a « vroadelezh heb Stad », e-gis ma lavar paotred ar CIEMEN. Daou benn he deus ar greisenn-mañ : ur penn kulturel hag ur penn politikel. Rag anad eo n'heller ket dispartiañ krenn kudennoù ar c'hultur diouzh re ar politik, dreistoll pa ouier ervad n'eus diskoulm ebed d'ar re-se en diavoes eus ur politikerezh eo kenkoulz lâred ez eo an **emrenerezh** (d'an nebeutañ) ewid ar broadelezhioù-se.

Danvez an dewezhioù-studi a oa ar bloaz-mañ : « Yezh, divroañ, tachenn-

vro ». Al lodenn vrasañ eus ar gompagnunezh a oa Katalanis memestra, mes daou hebkén eus Katalunia an Hanternos : eus **Barcelona**, **Valencia** hag an tro-droioù anezo e oa ouzhpenn an 2/3 eus an dud, hag iwe eus an inizi **Baleares** ; Euskaris iwe, Oksitanis, ur Flandresad (Stad Belj), tud eus ar **Frioul**, eus **Traonienn Aosta**, eus **Sardegna** ha eus **Galissia**. Hag, ewid ar wech kentañ, ur Breton.

A-c'haoliad etre ar c'hultur hag ar politik e oa ar jeu eta. Eizhteiz eo padet an traoù (eus ar 16 d'an 23 a vis Eost), ha d'ur « broadelezh heb Stad » eo bet goustlet peb heni eus an eizh dewezh-se. Gant ur brezegenn (a deir eurwezh) e figore an abadenn diouzh ar beure, ha goude kreisteiz e kroge ar c'hendivis etre ar prezegenner hag ar gendalc'hidi... Dre ma oa ar remañ, war-boues daou, eus Europa ar C'hreisteiz, e oa ar wech kentañ dezo klewed komz eus Breizh en ur mod fonnus awalc'h, hag en ur vont en tu all ar brizh-vruderezh a ra d'hor bro re an FLB. Eus hemañ ez eus bet hanw forzhig, Euskaris o vezañ a-du awalc'h gant ar stourm armet ewid o bro-int, hag o krediñ e oa heñvel stad an traoù e peb lec'h. Forzh pegen hir e vo an hent digoret gant an UDB, en deus ar prezegenner breizhad roet da gompren d'e selaouerien n'eus ket plass dre amañ er mare-mañ ewid stourm kuzh un arme ken kuzh all. Tommoc'h eo martese gwad Kreisteiz, pe martese e meur a « vroadelezh heb Stad » e c'hell ar emskiant vroadel bezañ bewoc'h eged amañ... Forzh penaos, mard eo bet chomet ar brezegenn war dachenn danvez an dewezhioù-studi : « Yezh, divroañ, tachenn-vro », epad ar c'hendivis ne oa harz ebed d'ar goulennnoù, hag o deus evelse kendalc'hidi ar CIEMEN gwraet anaoudegezh, pe welloc'h anaoudegezh, gant ur vro, ur bobl, ur yezh ha kudennoù na ouient ket beteg neuse kalz traoù diwar o fenn... Ewid ar Breizhad aet di, ez eo bet an dewezhioù-studi talvoudus ha frwezhus iwe, ouzhpenn m' eo kaer meurbed korn-bro **Prada**, meinek ha glas douzh troad ar c'h/Canigou, peurliesañ heoliet un dudi, en desped da wall varradoù an awel yén, lemm ha rust meurbed a ra tud ar vro **Tramontana** anezhi...

F. Morvannou

Skol dre lizher « AR FALZ »

Bez ez eo Skol dre lizher Ar Falz unan eus skourroù pedagogel emsav Ar Falz (skolaerion ha kelennerion laik Breizh), emsav diazezet e 1933 gant Yann Sohier.

Ober a raer gant al levr « Ar brezhoneg didorr », embannet gant Assimil : da vezañ prenet ganeoc'h e ti ho levrier.

N'eus ket da baeañ ewid ar c'hentelioù, ur wech prenet al levr ha lakaet un timpr bewech war ar golo-lizher ma vo kaset deoc'h en-dro ho kentelioù difasiet.

Bez ez eus eus ar c'hentelioù en o fezh 11 poelladenn dre skrid, ma tenn peb poelladenn d'ur rummad 7 kentel eus al levr. Labourad a ra ar skolidi peb heni gant e lañs e-hunan, buan pe goustadig 'vel ma kar. Arabad deoc'h ankouaad kass bewech, gant ho poelladenn, ur gololizher, un timpr outañ, ha warnañ ho hanw hag hoc'h adress.

Kaset e vez ar poelladennoù en-dro dindan 10 dewezh epad ar bloawezhskol.

Doare-kelenn etrerannyezhel, fonnus an notennoù ennañ, ez eo Ar brezhoneg didorr ur benweg dispar etre daouarn kemend heni, o c'houzoud ar yezh pe o klask he deskiñ, hag a fell dezañ deskiñ komz, lenn ha skrivañ ar brezhoneg. Savet eo bet kentelioù brezhoneg Ar Falz ewid kement heni a fell dezañ en em varrekaad war ar brezhoneg, forzh peheni e vez e barlant a orin, ma vez dija un disterrañ tamm brezhoneg en e ziwskouarn. Ewid a re a grog da zeskiñ ar yezh, e c'hell ar gelennerion roiñ dezo titouroù a beb sort m'o deus c'hennont mont donnoc'h en ur rannyezh bennag. Arabad teuler a-gostez ar gwenedeg — ar pezh a vez gwraet re alies —, ur rannyezh ken dibar he ferzhioù dezi. Pedet eo ar skolidi a zo o chom e-barzh lodenn vrezhoneg ar Morbihan (lakaet er maes kantonioù Gourin hag ar Faoued) da zeskiñ da gentañ ar gwenedeg, ar rannyezh a vez komzet tro-dro dezo. A-drugarez d'an doare-kelenn etrerannyezhel, ne vo ket diaes dezo, warlerc'h, stagañ gant ar rummad bras all a rannyezhioù, ha dont da vezañ barreg tamm-ha-tamm war ar brezhoneg en e bezh.

Ewid lakaad e hanw pe goulenn titouroù all ouzhpenn skrivañ da : Skol dre lizher Ar Falz Albert Deshayes, 15 Hent Bras Breizh 29000 Kemper.

Daou archer o vont d'an oferenn war o abid archerien ? E-pelec'h emañ amañ ? Petra zo en em gavet ? Ar respontoù (mad pe get) a vo embannet war b/Pobl Vreizh. Bec'h d'ar pluennou !

Lusker an « Talbenn » eo ar Falz. Amañ un nebeud pennoù bras eus an emsav sewenadurel-se : Ivon Prouff, teñsoreres (reneres CEG Plouneour-Menez), Ivon Coz, presidentes (kelenneres e Skol Normal Naoned), Per Rhun, e karg eus ar gelaouenn Skol Vreizh (kelenner e Skol-Veur Naoned), Per Honore, eil-sekretour meur (kelenner e Montroules), Paolig Kombod, sekretour-meur Ar Falz newez aet e karg (kelenner e Montroules). Gant ar Falz eo eo bet lañset an « Talbenn ». Mes labour ar Falz zo dreistoll dedennañ ar skolaerien hag ar gelennerien dindan Stad trema ar c'helenn brezhoneg ha trema kement a ra sewenadur Breizh (istor, douaroniezh dreistoll). Ur gelaouenn bedagogel o deus re ar Falz, « Skol Vreizh », danvez enni e-leizh. En tu all da se eh embannont iwe ar gelaouenn « Ar Falz », anezi ur gelaouenn a stourm, ha, newez so, o deus kroget da embann ur gelaouenn sewenadurel e brezhoneg penn-da-benn « Planedenn », ma c'hell al lennerien anezi kluchañ didorr war neptuegezh vlod ar c'hultur...

TALBENN SEWENADUREL ARAOKOUR BREIZH

Ennañ **Ar Falz**, **GERIB**, **PS**, **PSU**, **RTB**, **SGEN/CFDT**, **Skol an Emsav**, **SNRT/CGT** HA **SFRT/CGT FR3** Breizh ha Broioù al Liger, **UDB**...

Embannet d'ar 4-10-1979 gant Sekretourva an Talbenn ar gemenadenn-mañ ewid ar wask :

Gant digor ar skolioù 1979 e weler splannoc'h c'hoazh n'eo ket ar chart un diskoulm da gudenn ar c'helenn eus yezhoù hag eus sewenadur Breizh.

Bodet e Rostren d'an 29 a vis Gwengolo, o deus gwraet an aoadurioù esel eus an Talbenn ar gont eus an doare ma vez lakaet da dalvoud **Chart Sewenadurel Breizh**.

War dachenn ar c'helenn, e welont ur wech ouzhpenn n'eo ket bet gwellaet da vad ar stad anezañ er bloaz-mañ adarre ;

— netra ouzhpenn ewid pezh a sell doush ar skolioù kenteg ha rag-kenteg ;

— netra ouzhpenn kennebeud e 6^e klass hag e 5^e klass ar skolaioù, ma 'z eo rouez enne ar c'hentelioù ha kempennet fall gant ar Mere-rezh ;

— er 4^e klass, ma raer diouzh an disklêriadurioù ofissiel, e oa bet roet d'ar skolidi an tu da choas ar brezhoneg evel « dibab 2^e yezh » ; wardro 60 a gevrennoù a c'helle bezañ krouet diwar aotre ar Rek-tordi, mes ped a vo bet krouet e gwirionez ? Nag ar skolidi nag o c'herent n'eo bet kasset ar c'heloù dezo en un doare reizh, hag ez eo an niver a 15 skoliad rekis ewid ma vo digoret ur gevrenn, ur skoilh da grouidigezh meur a gevrenn ;

— en 2^e kelc'hiad-studi erfin, o deus kavet ar gelennerien hag ar skolidi an diaesterioù boas : diouwer a gelennerien, taolenoù implij-amzer ar c'helenn brezhoneg savet warlerc'h heni an danvezioù all, ar c'hentelioù brezhoneg lakaet da eurioù n'hell ket ar skolidi mont dezo.

Dirag Les-Varn Surentez ar Stad, en deus an Ao. Martin, Rektor kozh Akademiezh Roazon, touet war e feiz e oa bet sewenet ar Chart Sewenadurel en he fezh e-barzh an deskadurezh. Dre e desteni, hag heb komz eus bolontez fall ar Mere-rezh a weler hec'h efed re alies war an dachenn amañ, en deus ar

Rektor Martin degasset ar brouenn eus disterwezh anad ar Chart-se, aotreet dre c'hrad-vad ar Stad ewid ober van, hag ewid lakaad ar Vretonvd da grediñ ez eus bet gwraet un disterrañ tra ewid kennig un diskoulm d'o c'hudennoù sewenadurel.

Piw' gredo an Ao. Martin, piw' gredo pennadurezhioù an Akademiezh pa raont van da lâred e c'heller kelenn ur yezh hag ur sewenadur anes stummañ ar gelennerien, anes krouiñ ar c'hargoù-kelenn rekis ewid ar gelennadurezh-se ? Ar skolidi, o c'herent, kelennerien Vreizh n'int ket genaouerien. Gouzoud a raont ervad e vez gwraet goap anezo, hag e talc'hint d'henn disklêriañ dre berzh an aoadurioù oc'h ober ewito.

Ewid an Talbenn, eo bet diviset gantañ kass keloù dre bewar c'horn ar vro, ha kass ar stourm war-raog gant stummoù newez o tennañ d'ar memes pal : gwaskañ war ar Stad ewid henn lakaad, a-benn ar fin, da assantiñ d'ul lesenn votet gant ar Parlamant, ma vo roet ganti statud just, leun hag ofissiel da yezhoù ha da sewenadur Breizh.

Armand Kéravel

Delc'her a ra **Emgleo Breiz** da embann e bennadoù beb sizhun. Peurlieasañ, ha memes ingal tre, e vezont moulet war **Ouest-France**. War an **Télégramme** avad ne vezont ket gwelet : ewid doare n'eo ket « persona grata » eno Sekretour-Meur **Emgleo Breiz**... N'ouser ket re vad pegehid so e talc'h **Armand Kéravel**, Sekretour-Meur **Emgleo Breiz**, da sevel ha da lakaad moullañ e bennadoù : pa lârimp **ugent vloaz** so e vimp, moarvad, tost awalc'h d'ar wirionez. Red eo saludiñ un dalc'hus-ted hag ur bennegezh n'int ket eus ar re stankañ e-touesk « paotred ar brezhoneg ». N'ouser ket hag-eñv ez eo a-drugarez da bennadoù **Emgleo Breiz** an heni eo deuet kudenn Vreizh da vezañ diouzh ar c'his (heb lakaad tamm dismegañs ebed er gomz « gis »). Rag ul lusk zo bremañ gant Breizh, pe gant ar brezhoneg d'an nebeutañ, e-mesk ar Vretoned, en desped d'ar berzh-diverzh a beb sort a gaver iwe. En desped d'an FLB, en desped da bennoù kleiz Paris, en desped da giladenn spontus ar brezhoneg e-korf an ugent vloaz tremenet-mañ. Sur eo o deus pennaadoù **Emgleo Breiz** roet dorn d'an emdroadur a weler e efed bremañ. Red eo ansav en deus Sekretour **Emgleo Breiz** kavet an tu d'en em gemer gant ar Vretoned. N'eo ket ar skiant-prenet a ra diouder dezañ. Pa vo lâret ema war an dachenn abaoe hanterkant vloaz, e vimp, amañ c'hoazh, tost awalc'h d'ar wirionez...

Ne oar ket ar re yaouank, moarvad, pebezh prantad spontus eo bet ewid Breizh ar bresel diwezañ, ha ken gwazh all, ar bloawezhiou o tont

diouzhtu warlerc'h. Ewid Breizh evel Breizh, ha n'eo ket hebkén evel ur rann eus ar Frañs. Ar Vretoned aet e-barzh ar Resistañs a oa Bretoned vad a-dra-sur, hag o dever o deus gwraet, ha skuilhañ o gwad iwe lod anezo, ewid digontammañ ar vro-mañ eus gouenn euzhus an Nazied. Mes, petra bennag ma oant Bretoned vad oc'h ober kement-se, ez int bet kemeret, gant ar boblañs, kentoc'h evel Frañsisien eged n'int bet gwraet evel Bretoned. Rag bez 'zo bet Bretoned all — daoust ma n'int ket bet gwall stank — hag a zo bet chomet klouar epad ar bresel ewid enebañ douzh an Alamaned ; ul lodennig anezo zo bet aet memes (hag en hanw o ferzh breizheg) beteg sevel a-du gant ar remañ, beteg ober bresel d'ar Resistañs.

Ur fasi eo bet, un torfed divent. Un torfed anezañ e hunan da gentañ, hag e-keñver an heuliadoù anezañ, emaomp c'hoazh douzh o faeañ, kement heni ahanomp en em sant brogarour breizhad. Rag, e-ser kastizañ an dorfedourien, en deus gouezet ar gouarnamant gall teuler an dismegañs — hag unan a oa da badoud pell — war gement den dedennet gant Breizh, war gement tra o tennañ da Vreizh. Ur mailh eo bet ar gouarnamant ewid lakaad ar Vretoned da vallozhñ, int-i o hunan, o hanw a Vretoned, o fersonelezh, o yezh, o sewenadur. Ewid chom heb bezañ kemmesket gant ar re o doa saotret banniel Breizh, o deus bet ar Vretoned ar brassañ mall d'en em zisober diouzh kement hag o laka da vezañ disheñvel diouzh ar C'hallaoued. Ha mall bras warne da vezañ « Frañsisien vad » : yezh, drapo, sentidigezh douzh Paris. Dre

ma ne oa ket tu da gelenn na da vru-dañ an diforc'h reizh a zleer ober etre « broadelezh » ha « keodedadelezh », peogwir he doa ar Stad C'hall vourc'his kemeret ewiti he hunan kement « broadelezh » a zo er Frañs, e oa ar stourm ewid Breizh un torfed disakr a-eneb an « unvaniezh vroadel ». Gant ar gaou bet gwraet abaoe an Dispac'h Gall (pa na ve kén) a-eneb ar pobloù gwirion a zo oc'h ober ar Frañs, e talvez — hag e talc'h da dalvezoud e spered ul lodenn gær eus keodedis ar Frañs —, e talvez « broadel » kement ha « stadel ». Gouezet en deus ar gouarnamant gall eta ober e vad (?) eus ar reus degasset e-touesk ar Vretoned gant al lodennig anezo a oa bet diheñfichet. Embannet o deus an dileuridi eus **Kembre** bet deuet d'ober un enklask e Breizh (e 1947) e oa bet kastizet ar Vretoned « kablus » **abalamour d'o dibaboù politikel breizheg**. Kablus e oa lod, al lodenn vrassañ ne oa ket. Rustoc'h eo bet ar bazhadoù roet d'ar Vretoned o doa « kenlabouret » evel Bretoned eged ar re roet d'ar « genlabourerien » all...

E-kehid ha ma oa ar gouarnamant gall o poaniañ da ziverkañ a-ziwar hor planedenn beteg an hanw a Vreizh, e pakas ar re a oa a-du ganti, pe evel broadelourien pe evel rannvroelourien, ur c'horfad aon. A c'heller kompren. Pa vezer bet e « Camp Marguerite » **Roazon**, e Sant-Charles **Kemper**, e kamp an « indésirables » **Sarzhaw**, hag e meur a lec'h ken « goudoret » all, ha memes pa vezer bet chomet heb bezañ kaset d'an « disheol », e c'heller santoud ar galon o vont bihan ennor, gant an awelaj foll dirollet neuse.

AR FALZ

kelaouenn drimisieg an Emsav diasezet gant Yann Sohier, bodet ennañ skolaerion ha kelennerion Vreizh a-du gant ur skol vreizheg ha laik gwirion

Lennit Ar Falz ! Komanantit d'Ar Falz !

(30 L ewid 6 niv.)

AR FALZ, Str. Kan-Ar-Gwez - 29245 PLOURIN-MONTRouLES
KRP 430-20 H ROAZON

AL LIAMM

ar gelaouenn nemeti o roiñ, 6 gwech ar bloaz
barzhonegoù, kontadennoù, pennaadoù a beb sort ha keleier
80 pajenn e peb niverenn - Renner : Ronan Huon
komanant : 50 L - Studierien : 35 L
Teñzorer-merour : P. Le Bihan - 16, rue des Fours-à-Chaux
ST. SERVAN 35400 ST. MALO - CCP 5349-06 PARIS

Pebezh taol-chañs ewid ar Jakobined ! Achuiñ ur wech ewid mad gant ar ouenn villiget-se a « emrenerien » ! Ha dao dezi ! « Broadelourien », « rannvroelourien », boued ar groug toud ! N'eus ket krouget den ebed, mes fusiulhet eo bet ar re o doa kemet an armoù a-eneb ar Resistañs. Hag ez eo bet digoret marewezh ar spont, a oa da badoud ugent vloaz, pe dost.

Armand Kéravel e hunan, hag eñv eus harperien gentañ **Yann Sohier** er **Falz**, a voe kaset da v« Marguerite ». Buan e voe didoullbac'het, a-drugarez da Resistanted zo (hag emesk ar pennoù bras) henn anavez.

Ase e oamp ganti eta e 1945. Ne oa ket digoumoul oabl Breizh, a c'heller krediñ... Penaos en em gemer ganti en-dro ewid roiñ e chañs d'ar brezhoneg e-diabarzh ur Stad ken jakobinad ha ken kintus ha biskoazh ?

Un den eus an tu kleiz eo bet a-viskoazh hag ez eo ar mestr-skol dindan Stad **Armand Kéravel**. En amzer-se e kemeras e gartenn ewid mont e-barzh ar PCF. A-drugarez dezañ moarvad eo bet savet an danvez-lesenn ewid ar c'helenn brezhoneg o tougen hanw ar c'hannad PCF **Hervé**... Ne oa ket fur, er mareoù-se ma c'hwezhe awel yud ar waskerezh a-eneb ar Vretoned (ar re bet diheñchet hag ar re na oant ket bet gwraet), ne oa ket fur diskouez bezañ re domm douzh al lodenn-se eus ar Vretoned bet aet war o chupennoù pe o brozhioù ur strinkadenn bennag eus an « di-zellid broadel ». Deuet e oa ar c'houlz da gomz eus « petite patrie » ha « grande patrie ». Ar re a rae an diforc'h-se a oa, al lodenn vrassañ anezho, broadelourien wirion, med e kuzh, evel Josef a Arimatea an Awiel, a oa a-du gant Hon Salver, med « e kuzh, dre aon rag ar Judewien ». Goulennomp ouzhip-ni hon unan : petra hon dije-ni gwraet ma vefemp bet war al leurenn e 1945 ? Lod a vefe en em reutaet en o emzalc'h a vroadelourien heskinet. Ha kement-mañ a c'hoarvezas e gwirionez. Penaos chom heb o c'hompren ? Lod all o dije gwraet ar pezh a reas lod eus brogarourien an amzer-se : o santoud e oa Breizh en arvar — hag e oa — kemer un hent all, plegañ banniel Breizh hag penn sankañ don e foñs ar fiched... Heb ober ar gont eus ar re a 'n em daolas, divezh, douzh treid ar Frañs vadelezh, hag a zinac'has krenn o fersonelezh a Vretoned...

Un hent all a gemeras lod eta : plegañ, pe ober van da blegañ, ober diouzh ar pezh a c'helled ober, heb ober hanw re, na tamm ebed, eus banniel Breizh... Un emzalc'h hag a zo bet kavet pilpouss ha kouard... Piw 'lâro ne vez james tamm pilpouserezh ebed e-barzh ar politik ? Ar pilpouserezh, arm ar re wan ? Bras

meurbed, divent, e teuas da vezañ ar fosell a oa etre « broadelourien » mestra, hag a rae van da vezañ « rannvroelourien ».

Sur ne oa ket aaset goud peheni 'oa an hent mad... Bezet pe vezet, e talc'has **Armand Kéravel** da vont gant e heni : feal d'ar Stad ha d'e b« petite patrie ». Goud a ouie ervad pessor tro-spered a oa heni ar Vretoned : arallekaet, gallekaet ha gallaouekaet muioc'h-mui bemdez, nag un elfenn a emskiant vroadel enne. Penaos komz dezo eus « emrenerezh » ? Diouzhtu, kerkent, e vefe bet degasset da soñj d'ar Vretoned eus « torfedourien » ar bresel, ar re wirion mesket gant ar re na oant ket bet.

Fur e oa, moarvad, plegañ d'ar darvoudoù, daoust ma chomas kalz heb plegañ dezo. Red eo ansav koulskoude eo en deus **Kéravel**, dre forzh goulenn an alusen, bet ul lodennig bennag eus e c'hoant, war dachenn ar c'helenn brezhoneg hag ar radio-tele d'an nebeutañ. Da lâred eo, kement a vez gwraet, a-berzh Stad, hiziw an deiz, ewid ar brezhoneg. Trist eo, mezhus eo, ez eo bet red mont da glasker bara a-benn kaoud, n'eo ket ar pezh 'zo dleet, mes un tamm digoll bennag warlerc'h ar gaou bras bet gwraet ouzh ar Vretoned war dachenn o yezh. Mes, daoust hag un hent all a oa ? Sur eo iwe o deus ar re a zo bet chomet kehidall penneg ha divrall en o emzalc'h a vroadelourien (hag arabad farsal amañ en ur lâred e oant oll eus an tu dehoù), sikouret kaer ewid tennañ karr Breizh er-maes eus ar vouilhenn... N'eo ket divroc'het ewid-se paotred (ha merc'hed) an diw gostezenn...

Nemed e voe krouet an UDB e 1964. Tridal a reas **Kéravel** gant ar joa. Heb mont e-barzh avad (er PS ema bremañ). Troet he doa ar rod a-benn ar fin... Tuta 'reus an UDB e-diabarzh an diw gostezenn. Hag e talc'h d'henn ober. Bez e c'hell an UDB, hiziw an deiz, komz war wel d'an oll, re an tu kleiz gall hag all, eus **emrenerezh sokialour ha demokratel ewid Breizh**. A-wechoù e oar lod eus ar jakobined a ouenn vad a

gaver stank mat c'hoazh e-diabarzh ar strolladoù politikel eus an tu kleiz gall, a-wechoù e ouezont distagañ flemmadennoù didruez douzh re an UDB. Koulskoude, ewite iwe he deus troet ar rod. E Kreis Breizh, e vez gwraet eus re an UDB « les Breizh ». Ugent vloaz so e vefent bet « les Breizh atao ». Ar chañchamant n'eo ket dister.

Bez e c'heller lâred ez eo dibasaset **Kéravel** gant e « ziskibled ». Forzh pegen mouzhet e c'hell bezañ outo, e oar ar re-mañ an dlead o deus en e geñver. Hag e-keñver meur a heni all eus o diagentidi. Klewet eo bet mouezh **Emgleo Breiz**, ewiti da vezañ kalz re zister bremañ.

Gant an amzer o vont hebiou, gant ar reus c'hoarvezet epad ar bresel ha warlerc'h, gant ar sach-blew hag ar barradoù fulor a vez, ur wech ar mare, e-diabarzh metoù bihan an emsav brezhoneg, en deus **Kéravel** kollet kred e-barzh ur strollad politikel breizheg eus an tu kleiz ewid Breizh. Setu perag ema o c'hoari e rannvroelour e-barzh ar PS, ur PS kalz muioc'h gall eged na soñjer. O c'hoari e rannvroelour, eñv broadelour eus an tu kleiz e don e galon. Daoust ha **Chevènement, Rocard** pe **Mitterrand** zo nec'het bras gant Breizh n'eo ket o bro ? Ahanta, ken-vroadesed ha kenvrois ker, n'int ket. Setu perag ne vez **Kéravel** en e vleud nemed e-diabarzh **Emgleo Breiz**, goudoret e-barzh neptuegezh di-zañjer ar c'hultur (bez' e c'hell ober bec'h abalamour ma ne vez ket sewenet ar **Chart kulturel** gant Paris, heb denoñsiñ homañ tamm ebed). Petra bennag m'eo eñv, **Kéravel**, an heni nemetañ a zo deuet a-benn d'ober « aduerien » ar brezhoneg eus ul lodenn gær eus e genvrois. Mes n'eo ket gant tammoù bruzhun, ha pa vefent brezhoneg, e vo roet o gwalc'h d'ar Vretoned, tud digor bras o c'halon. Saludiñ eta labour efedus **Emgleo Breiz** zo d'ober, mes n'eo ket **Emgleo Breiz** an heni a gomz hiziw an deiz eus emrenerezh demokratel ewid Breizh. Ha setu perag e kaver spenn iwe e-barzh ar boked ros ruz-mañ.

Paperenn ewid goulenn mont e-barzh

UDB

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Goulenn a ran moned e-barzh Unvaniezh Demokratel Breizh

D'an (d'ar) 19

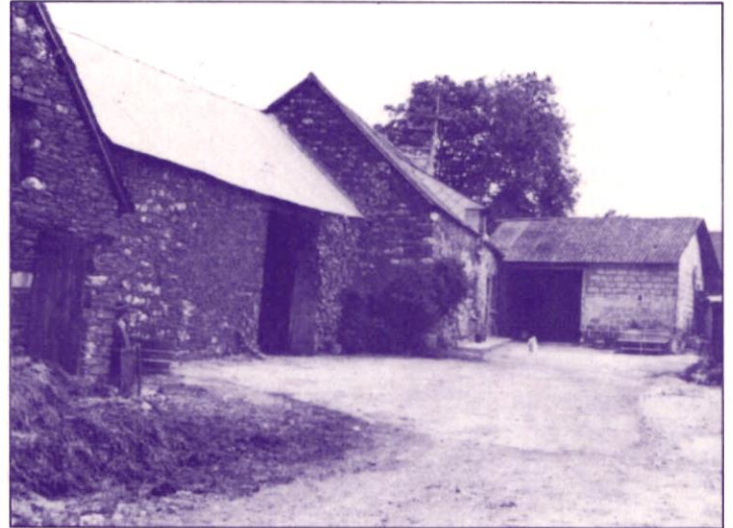
Sin :

Da gass en-dro
(troc'het pe adskrivet) da

UDB B.P. 304 - 29273 BREST-CEDEX

ADLODENNAÑ PE DILODENNAÑ ase ema an dalc'h !

5

Tamallet eo bet iwe an adlodennañ abalamour ma ra wardro al labour-douar hebkén, heb delc'her kont, tamm ebed, deus an dud all o chom er parresioù adlodennet. Kontañ 'ra kalz c'hoazh al labour-douar el lodenn vrasañ eus kumunioù hon bro. Bez eus enno koulskoude tud o vevañ diwar labourioù all iwe. Red eo esperoud zokén e kresko an niver anezo, ma fell deomp, a-benn ar fin, gweled un termen da zivroañ ar re yaouank. Setu perag eo mad en em c'houlenn daoust ha moian zo d'ober un dra bennag, ewid an dud all iwe, gant an adlodennañ. Pa vez bet aaset ur POS araog, da lavared eo, dre vras, ur ragtress ewid gouzoud pessorit implij e vo gwraet en amzer da-zont eus douaroù ar gomun, e vez aes d'an adlodennerien lesel a-gostez an tachennoù n'int ket tachennoù labour-douar. Pa ne vez POS ebed, hag alies ne vez ket, e c'hell an adlodennerien, herwez lesenn mis Gouere 1975, lesel a-gostez betek 2% eus oll zouaroù ar barres ; miret e vint, ma 'z eo c'hoant ar gumun, ewid sevel tiez e-kichen ar bourk pe e lec'h-all, heb trafikerezh ebed war bris an douar, pe ewid reiñ plass d'an artisanted ha d'ar stalioù-labour. Gant ma ne vo ket staliet ar re-mañ ewid sunañ ar micherourien ha skrapañ gwenneien ar gumun, araog serriñ ar voutik ha mont diwar wel heb goud dare da zen. Bez e c'heller c'hoazh, war ar pezh douar-se, kempenn un dachenn foot-ball, pe ul lenn hag a servijo da dud ar vro, ha d'o loened ma vez red, araog servijoud d'an douristed. An 2%-se a vez paeet d'ur pris deread d'o ferc'henned, ma vez c'hoant ar re-mañ lesel o douaroù hag o gwerzhañ. E-mod-all e vezont ingalet, hag iwe an douar roet ewito, etre oll berc'henned an dachenn adlodennet.

Kement ha komz eus arc'hant, lavaromp ur ger diwarbenn un dra all hag a laka an teodoù da vont en-dro e-leizh : ar goprou a ya e-barzh godelloù paotred an DDA diwar an adlodennañ. Klasket 'm eus gouzoud hir-roc'h eged ar pezh a vez kontet e-touesk an dud, prim un tammig, war ar poent-se. Setu amañ ar pezh a'm eus klewet digant tud a zo krog e-barzh ar jeu. Da gentañ, paotred an DDA ne vezont ket ar re nemeto, e-touesk gargidi ar Stad, o c'hounid arc'hant e-gis-se : heñvel eo an afer gant paotred ar Pontoù hag an Hentoù (hanwet DDE bremañ), tud Ministrerezh an Arc'hant (an Deñzorerien Veur, da skwer), hag iwe paotred an Tailhoù. Aotreet int bet d'ober kement-se diwar ul lesenn votet e 1955 gant ar Gannaded. Da eil, ouzhpenn al labour all, e teu an heni a zegass ar goprou-se ; ha ma vefe gwraet gant ijinourien brewez, tiijinourien, mentoniourien, hag all, e koustfe diw pe deir gwech muioc'h d'ar c'homunioù, rag an dregantad kemeret gant ar gargidi a ya war zigreskiñ, eus 4% da 1% dre ma kresk koust al labourioù. Da drede, arabad lavared ez eo abalamour d'ar goprou-se an heni e vez diskaret ar c'hleuzioù ha pilet ar gwez ; rag, ma ne vez ket implijet arc'hant Ministrerezh al Labour-Douar ewid ober al labourioù a ya da heul an adlodennañ, e vint implijet da ober traoù all, evel kass dour dre gorzennoù, pe an tredan betek ar c'hêriadennnoù, gant ar memes DDA, hag ar goprou ne vint ket isellaet tamm ebed ewid se. Mad e vefe da lod deus enebourien an adlodennañ soñjal un tammig en dra-se araog lavared re a ziotachoù war ar poent ressis-se. Da beware, ne vez ket roet an arc'hant, diouzhtu ha war-eeun, d'ar gargidi, evel ma vez roet d'ar vedissined gant o c'hlianted : roet e vez an arc'hant d'an

Teñzorer Meur, ha lakaet en ur c'hef boutin ewid ar C'hwec'hkogn en e bezh ; ingalet e vez e lod da beb heni goude, herwez e renk hag e labour, goude ma vez bet dilamet ul lodenn ewid ar re a labour er Ministrdi hag er c'hreisennoù-enklask teknikel. Disklêriet e vez da baotred an tailhoù, eveljust, an arc'hant gounezet e-gis-se. Da bembed, kalz a gargidi o hunan e kav dezo ez eo an doare-ober-se ur fesson kamm awalc'h : bez' en dez ar gouarnamant e-gis-se un digarez ewid paeañ anezo nebeutoc'h : hag ewid lakaad ar parresioù da baeañ ul lodenn deus o gopr. Rag, red eo lavared ez eo bet stummet, alies, ar gargidi-se e-barzh skolioù hag a ro tro dezo, mar karont, da guitaad ar Mererezh Boutin, ha mont da labourad ewid an Ijinerezh hag ar c'henwerzh prewez, ha da vezañ gopret un tamm mat muioc'h ewid dindan ar gouarnamant. Krediñ a ran, a-benn ar fin, ez eus kalz anezo hag a gavje gwelloc'h gounid un tamm nebeutoc'h en oll d'an oll, ha bezañ paeet gant ar gouarnamant hebkén, heb tamm gopr ebed diwar al labourioù gwraet ewid ar c'humunioù. Rag touellet e vezont int-i o hunan gant an doare-se, dre ma vez diasezet traoù zo dezo, evel o retred, war al lodenn bet paeet gant ar gouarnamant hebkén. Ha ne vez ket ur blijadur ewito kennebeud bezañ tamallet ataw, ha kaoud war o choug disfiz an dud a-wechoù, abalamour d'an arc'hant ressewet e-mod-se.

Diwarbenn distruj an tro-dro gant an adlodennañ, ez eus bet savet ur cholori bras, sur n'eo ket unan bihan c'hoazh ! N'eo ket gant ar beisanted eo eo bet gwraet an tamalloù war ar poent-mañ, ar c'hontrel eo zokén. Gant tud o chom er c'hêrioù ne lavaran ket, hag a vez o tont war ar maes da glask glasadur ha sioulder, pell diouzh

trous ar gweturioù ha diouzh liw divalaw ar simant. Dont a ra soñj dezo deus koajoù ha lanneier o bugaleaj hag o yaouankis. Bez' e kaver c'hoazh studieren, kelennerien, ha klaskerien war gement tachenn o tennañ d'an natur : douaroniezh, bewoniezh, lou-sawouriezh, loenoniezh, hag ekolojiez dreistoll. Ne c'housañv ket an dud vad-se, anes bezañ enkreset ha trubuilhet bras, gweled an distruj gwraet d'an natur, hag ez int prederiet gant da-zont ar bed bew. Da dud all iwe ez eus deuet ur c'hoant bras da vezañ hanwet « ekolojisted », petra bennag ma ne ouezont ket ataw re vad petra eo an an dra-se. Hag ez eus bet lavaret, mesk-ha-mesk, ur bern diotachoù, ha traoù fur meurbed iwe. Daoust ha re a zour a weler o redeg ? Dre faot an adlodennañ eo, sur ! Dont a ra sec'hour bras warlerc'h ? Memes respont. Klañv eo ar saout dre amañ ? Diwanañ fall a ra an ed en tu-hont ? An adlodennañ zo kaos amañ c'hoazh, evel-just. Graomp ur sell a-dostoc'h douzh an traoù, ma fell deoc'h, ha klaskomp gweled ar pezh zo gwir ase hag ar pezh n'eo ket. Ewid kement-se, eh en em harpimp war studiadennoù bet gwraet gant INRA **Roazon** (Ensavadur ewid an Enklask war draoù an douar) e tri c'houblad kumunioù e-barzh ar Mor-bihan : e peb koublad, adlodennet eo bet ur barres, eben n'eo ket bet gwraet ; heñvel tre e-mod-all o diw, ha stok-ha-stok.

Diwarbenn an amzer da gentañ. Er c'hontrol eus ar pezh a vez kredet alies, e vez brassoc'h kemmoù an derez-gwres etre an deiz hag an nos, en un dachenn douar kloset gant kleuzioù ; pas kalz, gwir eo, wardro un derez hebkén. Abalamour da se e c'hell ar rew en em gavoud buannoc'h e-kreis ur park kloset mad, eged en ur park digor d'an awel. Er c'hontrol, buannoc'h e teu an eost, evel ma vo gwelet pelloc'h, en ur park goudoret. An awel, her gouzoud a-raer, a vez troc'het gant ar girzhier. Mes e-leizh e tepant efedusted ur c'harzh deus hec'h uhelder, he zewder ha deus ar gwez a vez warni. Gwelloc'h e vez ur c'harzh, pa les un disterrañ banne awel d'en em silañ dresi, eged pa vez didoull a-grenn evel ur vur. Mad e vez dezi kaoud un tamm raden, ha gwez bihan e-harz ar gwez uhel, ha gwelloc'h e vez eveljust pa vez bet savet a-eneb d'an awelioù a zo ar fallañ ewid al labour-douar. War-hed un deg gwech bennag eus uhelder ur c'harzh e vez gwarezet mad ur park ganti diouzh an awel.

Ha bez' ez eo an adlodennañ ar pen-nabeg d'ar sec'hour divalaw a gras ar parkeier en hañv, ha d'an dour bras a vez ar c'hêrioù er gouañv ? Un efed vad o deus, sur, ar c'hleuzioù war an dour, ha dre se war an douar, dreistoll er parkeier a zo war o c'hant. Mont a ra an dour aes-soc'h en douar, e-lec'h redeg diouzhtu d'ar richerioù. An douar e hunan ne vez ket kasset kement wardu an traoñ gant ar c'haouadoù glaw. Peb heni a oar an dra-se, mes n'eus ket pell zo eo bet studiet ha musuliet pishoc'h gant paotred an INRA, deus Skol-Uhel al Labour-Douar e Roazon.

Keñveriet eo bet ganto daou richer bihan, er Mor-bihan ataw, unan kelc'hiet gant parkeier ha prajoù bet adlodennet, hag egile gant douaroù n'int ket bet gwraet. Diskouezet mad o deus penaos, ewid ar memes gorread a zour, e red an dour fon-nussoc'h ha buannoc'h, goude ar glaw, er richer kentañ, wardro 50% muioc'h, hag e sav uhelloc'h iwe live ar richer kentañ pa vez an dour en e washañ. Hag awalc'h eo an dra-se, neuse, ewid lakaad war gont an adlodennañ kement hag a zo bet lavaret diwarbenn ar sec'hour hag an dour-beuz ? Arabad mont re vuan memestra. N'eo ket hebkén abalamour ma 'z eus chomet nebeutoc'h a wez en-dro d'ar parkeier eo ez eus bet ur sec'hour vras o c'hoari e reus en hañv 1976. Daoust ha fonnussoc'h e vefe bet ar richerioù e-mod-all ? Un tamm martese, med diaes eo gouzoud pegement. Pelloc'h ema abeg kentañ ar sec'hour da vezañ klasket. Diouzh an tu all, daoust ha ne vefe ket bet beuzet ar c'hêrioù, epad ar gouañv, ma ne vefe ket bet adlodennet ? Penaos touiñ an dra-se, ewid beuzadeg **Roazon** e 1974 da skwer, pa ouezer e oa bet savet an dour e kêr uhelloc'h c'hoazh er bloavezh 1966, daoust ma ne oa bet adlodennet nemed ur barres hebkén d'ar poent-se, e-touesk an oll re a zo en-dro

d'ar richer, da lavared eo 2% eus an oll c'horread a zegass e zour d'ar Wilen uhelloc'h ewid **Roazon**. N'eo ket ken sklaer ar jeu martese ewid an dour bras deuet war gêrioù **Montroules** da **Kemper**. Med, forzh penaos, arabad ankounac'haad an traoù all kennebeud : diskaret ez eus bet un nebeud mat a c'hirzhier, ha taolet ez eus bet kalz kleuzioù d'an traoñ, gant ar beisanted, en diavaes eus an adlodennañ. Implijet e vez iwe gant ar re-mañ ur mod newez da labourad an douar ha da broduiñ (ewid ar mais da skwer), ha na zalc'h ket an dour war ar parkeier kenkoulz ha doareoù labour o zud kozh. Leuniet ez eus bet, e bord ar richerioù, meur a doull bouilhenn a en em lede an dour ennañ araog, ewid ober plass da sevel tiez ha da staliañ labouradegoù e-kichen ar c'hêrioù. Koultronet ez eus bet kalz plassennoù hag e-leizh a heñchoù. Un tammig e peb lec'h ez eus bet lakaet korzennoù da gass an dour glaw war-eeun d'ar richerioù. Neuse ez eo bet kresket an dour a vez war ruih e-barzh ar gwazhioù hag ar richerioù, tra ma 'z eo bet strishaet an dachenn ma vese o c'hoari warnañ kent.

Sur n'eo ket didamall an adlodennañ, med n'ema ket e hunan, na tost, da vezañ tamallet.

KANAOUENNOÙ HA RIMADELLOÙ EWID AR VUGALE

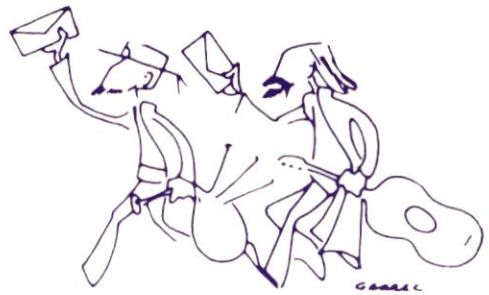
KRISTEN NOGUES

Skol Vreizh

War ar bladenn-levr mañ e c'heller kavoud c'hwezeg kanaouenn pe rimadell, anavezet mad dreist-all e Bro-Gernev, ul lodenn vad aneze enrollet ewid ar wech kentañ : savet eo bet espress-kaer ewid ar vugale a zo o teskiñ un tamm brezhoneg er skol, ha sur-awalc'h o do ar re-mañ plijadur o kanañ aneze, er ger, gont o zud pe gont o zud-kozh. Tennañ a raont d'an amzer, d'ar boued, d'an ti, d'al loened, d'an deizioù, d'al liwioù ; tu 'vo, memes, da lakaad ar vugale da zañsal pe da c'hoari diwarne. E gwerzh ema e staloù diskoù pe levrioù, hag e ti SKOL VREIZH, 1 plassen ar Marc'hallac'h e MONTROULES.

LIZHEROÙ

Interesset bras on bet gant ar pennad (sinet Fañch Morvannou) : « Breudeur, ni 'glev ho klemmou eus an tu all d'ar mor », bet moulet war b/Pobl Vreizh niv. 115 (Gwengolo 1979). Soñj mad 'm eus bezañ bet klewet ha kanet ar c'hantik-se gwechall (un den kozh on bremañ). En amzer-se ne oa ket hanw eus politik e-touesk an dud ; laosket e vese an dra dañjerus-se gant an dud desket ha pinwidig. Ni, peisanted paour ahanomp, di-zesk, e oa trawalc'h deomp drailhañ brezhoneg, troc'hañ buzhug ha roiñ peuc'h. Ar veleien a lâre dimp petra 'oa mad, petra 'oa fall. Ha ni, paourkaezh tud dister ha divad, petra hon dije gwraet nemed selaou o mouezh, plegañ, sentiñ...

Diskaret mat eo bet rouantelezh ar veleien... N'emaint ket mestr kén war spered an dud. Deskadurezh zo bremañ war ar maes hag all, petra bennag m'eo bet tapet homañ diwar goust ar brezhoneg. Kroget eo ar Vretoned da gaoud istim memes ewid tud na soñjont ket evel al lodenn vrassañ eus ar gompagnunezh. Pa oan me yaouank, e save jeu, trous ha bresel etre ar « re wenn » hag ar « re ruz ». E-barzh ma c'hornad-me e oa gwenn an dud kentoc'h. Klewed a raemp komz eus parresioù « ruz », di-zoue, er Menez du-hont, pell, lec'h ma na yae ket an dud d'an oferenñ d'ar sul, lec'h ma vese labouret d'ar sul, lec'h ma ne vese ket kalz a dud (pas ar baotred d'an nebeutañ) o vont da glask o Faskoù, lec'h ma vese pec'het ha sakreet en ur gass ar c'heseg... Spontet e vesemp... Bremañ, arru war an oad, e komprenan gwelloc'h n' heller ket lakaad an dud da vezañ a-du gant ar relijion, **pe gant n'eus forzh pessort tra all**, ma ne vezont ket int-i o hunan gant ar soñj-se. Kompren a ran gwelloc'h bremañ ne oa ket ar « re ruz » tud diheñchet ewid-se, mes e oant tud paour, hag o doa kavet e-barzh ar gostezenn ruz ur reson bennag da esperoud gweled o stad o vont war wellaad. Heb gortos an digoll er bed all. Rag ma n'eus bed all ebet (lod a gred ez eus unan, lod all ne gredont ket), e c'hello ar paour bezañ tousek gant ar pinwidig beteg fin ar bed, beteg e fin dezañ da vihanañ, ha c'hoazh e ranko kaoud se mad... Un dra vad eo bet eta an diskar en em gavet e-barzh rouantelezh ar veleien, rag piw, e-touesk ar re a hanwer « tud », a c'hell lâred ema ar wirionez gantañ en he fezh ? Fin zo bet eta da c'halloud diharz an aotrouien-se, pe, d'an nebeutañ, ez eo bet brallet kâer an ti kozh a vez gwraet an Ilis anezañ.

Ewid dont en-dro d'ar pennad neuse, e lârin ez on nec'het bras o weled c'hwita-dennoù ar sossialism dre ar bed a-bezh. Erfin, ar pezh a vez gwraet « sossialism » anezañ. Rag petra zo boutin etre re an UDB (kasetenn vrezhoneg an UDB eo **Pobl Vreizh**) a'n em lak « sossialist », ha,

lakaomp, ar Gmered Ruz hag o **Fol Pot** ? Lakaad ar binvioù-produiñ boutin en ur vro ? Ya, a-du. Mes perag e c'hwit ar sossialism memestra ? Ur spered « totaliter » a vefe gantañ dre red ? Piw, e-touesk re an tu kleiz (UDB hag all) en deus denoñset doareoù vil ha doñjerus **Pol Pot** ? Aes-soc'h eo roiñ bazhadoù d'an **Ayatollah Khomeiny**, peogwir e weler pegen fanatik eo, diwar ur relijion lakaet gantañ da vatezh ur politikerezh eus an tu dehoù pel-lañ. Mes daoust hag-eñv n'eo ket **Pol Pot** ur fanatik iwe, hag en deus lakaet ur « sossialism », ur sañset-sossialism da vezañ gwashoc'h eged ur relijion, o kass d'ar marw milionoù a dud... Emaon o c'hortos klewed digant pennoù bras ur gostezenn gleiz bennag (eus Frañs pe eus Breizh) ez eo **Pol Pot** ur **Stalin** all, un **Hitler** all. Perag ne greder ket henn lâred, mard eo gwir ? Ha piw' lâro n'eo ket gwir ?

Fiziañs 'm eus e kavin ur respont un deiz bennag da'm goulenn. A-du gant ar sossialism. Mes pas hennezh. Ganeoc'h ewid Breizh.

J. L'Hours, Kemper

Trugarez vras a lâromp d'hon lenner a Gemper ewid e lizher ken plijus ha ken kenteliüs. E-barzh « chart » an UDB, e lenner ez eo ar Strollad a-eneb da gement gwaskerezh a zo, jahinerezh, diskriminadur diwar ouenn, relijion, filosofiezh, soñjersonoù politikel... Ema an UDB, war an diasezoù-se, o klask sevel ur Vreizh emren ha sokialour. N'he devo netra da weled gant Kamputchea Pol Pot na gant Iran C'homeiny, na gant Chili Pinochet na gant Arc'hantina Videla. Sur eo ez eo bet saotret hag ifamet ar ger « sossialism » gant ar re o deus kemeret o harp warnañ ewid kass war raog ren ar gwaskerezh, ur spont hag ar marw. Ur mennos politikel n'hell ket boud mad ma vez red, ewid henn seweniñ, fusuilhañ milieroù a dud.

Tud zo, rekuperet gante an hanw a « sossialisted », n'int nemed sunerien gwad. Netra da weled gant ar sossialism a venomp ewid Breizh. NETRA.

Pobl Vreizh

*

Emaon o paoues lenn ar pennad « Breudeur » (PV niv. 115) diwarbenn an dud lazhet pe gwall-voustret gant ar pezh a ra aoser ar pennad « totalitarezh » anezañ. Ne fell ket dezañ e vefe gwraet « sossialism » eus an doare-se da ren ar broioù.

Pell zo emañ o klask kompren perag ez eo deuet ar sossialisted « gwirion » da vezañ gwaskerien ha muntrerien e kement bro m'o deus gellet kregiñ er beli ewito nemedkén. Bremañ ez eus wardro mil milion a dud dindan galloud ar sossialisted-se. Ha diouzh ma 'm eus bet gweled va hunan (nebeudig a dra sur awalc'h), diouzh ma klewan, diouzh ma lennan, ema ar memes urzh o ren dre an oll vroioù : ur « parti » ollc'halloudeg ; frankis ebet — pe nebeud — ewid ar menno-sioù disheñvel diouzh re (pe : heni) ar Stad ; disfiz etre an dud, gant an dever da ziskuliañ ar re a soñj a-dreus ; berzh dister al labour usinoù ha disteroc'h c'hoazh heni al labour-douar. Ma welan mad, en deus ar sossialism c'hwitet war gement pal en doa, nemed daou : roiñ boued ha gwarez d'ar re vihan (n'eo ket nebeud !), ha lakaad muioc'h a egalite etre an dud e-keñver an arc'hant hag an danvez. Med, nag a boan, a zaeloù hag a wad ewid tizhoud ha diwall ar stad-se ! Pelec'h ema orin un doare-bezañ hag an doare-ober a zo ken ledet dre ar bed ha dre an amzer, ma'z eo deuet da vezañ ul lesenn-skiant ken divrall ha lesenn an olldedennerzh ? Ken divrall ma c'heller diskouez en araog, heb fasi, penaos e troio an traoù e **Zimbabwe** hag e meur a vro all ?

Ar reson gentañ a c'hellfer kennig eo ez eo an emsav sossialist diasezet war ur gelennadurezh-spered diwarbenn penaos ez

Komanantit da gelaouenn
c'halleg an UDB

Le Peuple Breton (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant

Boutin : 40 L (1)

Skoaz : 60 L (1)

Estrenvro : 50 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant

dre chekenn-bost (1)

dre vandat-lizher (1)

dre chekenn-vank (1)

CCP RENNES 2365-76

* mention à préciser absolument

eo bet hag e vez krouet hag ingalet ar madoù danvezel. Ne 'm eus ket lennet **Das Kapital**, mes war a leverer, en deus **Karl Marx** studiet an destenn en un doare ken spis ha ken olleg ma ne les na toull na frailh ebed ewid achapoud diouzh e zisoc'hoù. Diskouez a ra ar pezh a zo da ober ewid chañch penn d'ar vazh : un « Ide », ur Mennos Meur, ur Mennad Meur n'eus nemeto. Setu, herwezon, hadenn an Dotalitarez : ma n'eus nemed ur Mennos hebkén hag ur Mennad hebkén, ne c'hell bezañ nemed ur parti hebkén da « engorfañ » ar Mennos-Mennad.

Un tu all d'ar gelennadurezh sossialist eo an tu ollzanvezel anezi. N'eus Doue ebed, eveljust ; n'eus « ene » ebed, e ster relijiel ar ger. En ur skubañ kuit Doue hag an ene hag ar bed-all, e tle iwe ar gelennadurezh sossialist skubañ kuit diouzh an den ar youloù, ar c'hoantoù, an emboulzadennoù a zo diwanet ennañ, ha kresket ennañ beteg bezañ trec'h a-wechoù da nerzh ar c'horf. Ewid berzh ar Mennos Meur, ez eo red diskoultrañ an den diouzh kement tech-den a chom da strobañ an hent. Ha skubañ a-ziwar an hent an dud a vije ur skoilh ewid kerzadenn-red ar Mennos-Meur.

Setu penaos (goude ped all ?) e komprenan ar gwad hag an dæloù a flistr dindan poues ar sossialism.

Med... un mister all zo : perag 'ta ez a ar sossialism d'ar c'hae war an dachenn a zo e heni — hag a lavar n'eus nemetañ — : krouidigezh an danvez ?

Da gentañ, abalamour, just awalc'h, ma 'z eo diasezet ar sossialism war studi an **danvez**, ha n'eo ket studi an **den**. Ewid ar sossialism, diskouez klok lesennoù krouidigezh hag ingalerezh an danvez, setu ar mod nemetañ da sevel ur gevredigezh reizh ; an den ne c'hell nemed assantiñ d'ar Mennos, ma vez displeget mad dezañ (Plato hag ar wirionez...), peogwir e welo ema o labourad ewid e vad dezañ e-hunan ha mad ar rummadoù da-zont. Med an den, ewid doare, ma 'z eo stag ouzh an danvez, n'eo ket tag er mod ma fell d'ar sossialism. C'hoant en deus bezañ mestr war e labour, c'hoant en deus delc'her, mod pe vod, frwezh e labour ewitañ e hunan da gentañ ha bezañ libr da ober gentañ ar pezh a soñj mad : kreskiñ ar bern, bezañ dieub diouzh beb sort ezommoù ha mistri, eskemm ewid madoù all, ingalañ d'e gensorted... Med : labourad ewid al labour, pe al labouradeg, pe ar gevredigezh, pe savadur ar sossialism zo hebiou d'e c'hoant. Setu penaos e tisplegan berzh dister an ekonomiezh er broioù sossialist.

Ur reson all zo. Ar sossialism zo da gentañ ur gelennadurezh **spered** (intelektual). Un tu pouesus d'an emsav eo. An Ide eo lusker an traoù. Pa 'z a an traoù a-dreus, petra zo d'ober ? Adstudiañ an Ide da weled ha komprenet ha goet ha diasezet mad eo bet. A-benn ar fin ez eo « spredourelloc'h » ar sossialism, eged ar relijion gristen pe ar gaptalouriezh. Gant an amzer hag an nerzh implijet ewid diwall ha displegañ ar Mennos, gant an niver a dud a zo o c'harg servijañ ar Mennos, n'eo ket souezh e chomfe al labour e hunan warlerc'h.

« Sossialism an dra-se ? » a c'houlenn aoser ar pennad. Me a lavar, gant **Jorj Marchais** : « Ya ». E Bro-Russia, e Bro-

Sina, e Kamputchea (perag chom heb komz eus Bro-Vietnam ?), ez eo ar sossialism ur Mennos kaset da benn herwez e nerzh-diabarzh, en desped (eneb !) d'an den ha d'an danvez. **Pol Pot** zo aet beteg ar penn pellañ toud, ar re all n'o deus ket bet ezomm, pe n'o deus ket kredet mont ken pell.

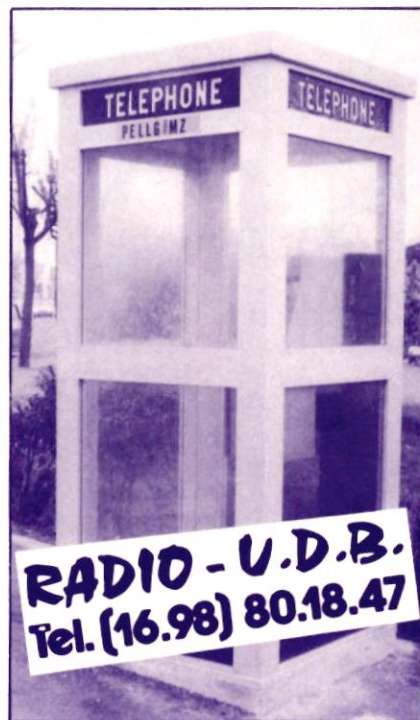
Me a lavar an dra-se e gerioù fraezh. Aon 'm eus avad e vefe sossialisted Bro-C'hall ha Bro-Vreizh a-du ganin war ar poent-se. Milieroù ha milieroù a dud eus an tu kleiz zo bet en em savet da vanifestiñ eneb torfedoù all. Med, ma 'z eus bet kavet tud, war an diwezd, da liwañ paper, n'eus bet savet gant heni ebed eus an tu kleiz manifestadeg ebed da saveteiñ merzherien Kamputchea. Neo ket abalamour ne raont ket foultr-kæer gant poan an dud, med, da'm soñj, abalamour e oa talvoudussoc'h ewito trec'h ar Mennos : « On ne fait pas d'omelette sans casser des œufs », a skrive an **Nouvel Obs.** !

Ewid distreiñ d'ar pennad « Breudeur », ne gavan ket blas ar sossialism gentañ tamm ebed. Ur vurutelladenn yezhoniel a stagfe anezañ douzh ar skridelezh kristen : « paourkaezh tud... hiraezhiñ... Breuder... klemmoù... ankenius ». Kalz tud evel aoser ar pennad a en em lavar sossialisted a zlefe klask kemered un hanw all.

Me ne 'm eus ket fiziañs er sossialism nag ewid Breizh nag ewid bro all ebed. Un dra re zañjerus eo ewid c'hoari gentañ...

J. Abasq, 44800 St Herblain

Trugarez vras a lâromp d'hon lenner ha komananter eus Bro-Naoned ewid e lizher ken hir ha ken interessant, hag interessantoc'h-a-se, dre ma weler ervad n'ema ket ar skrivagner anezañ a-du ganeomp. Rag, beteg goud, kea, ez eus ahanomp demokrat. Da lâred eo tud hag a assant e c'heller soñjal, ober ha chom heb ober e doareoù disheñvel diouzh hon re, gant ma ne vo ket hanw en doareoù-se (an eil re hag ar re all) eus gwaskerezh e neb fesson.

E Praha e tiwanas e 1968 bleunioù, bresk siwazh, « Newezamzer Praha ». E oad o klask sevel ur « sossialism dezañ ur bisaj denel ». Ma 'n deus c'hwit er sossialism-se n'eo ket abalamour ma oa dislavarou ennañ, mes dre m'eo bet mouget, bresset, flastret. En desped d'ar c'hwitadennoù niverus en em gavet e meur a vro gant an taolioù-essa gwraet da sevel un doare-produiñ hag un doare-bewañ nann diasezet war c'halloud an arc'hant na war flastrerezh ha tousezerezh an den gant an den, ez eus c'hoazh forzhig tud heuget gant daou dra : ar krizder ar gaptalouriezh hag heni an imperialism. Ahendall, gant kirri-arsailh — hag e ousomp eus pelec'h int bet deuet — eo bet flastret bleunioù Praha...

N'hell ket hon lenner gouzoud ervad pessorit blas zo gant ar sossialism, moarvad, nemed hag un tañva bennag en defe bet anezañ hag a vefe chomet gentañ war e staoñ ? Ma 'z eo ar « sossialism » un dra euzhus ewid hon lenner beteg henn lakaad da zislonkañ, e c'heller kompren n'eus tamm mall ebed warnañ da glask adtañva ur meus ken kontammus... Ewid aoser ar pennad, martese awalc'h ez eo un huñvreer o klask tizhoud enesenn Utopia ? « Skridelezh kristen » : diaes eo d'un den nac'h e stummidigezh judew-kristen, ha gwashoc'h e vez c'hoazh pa fell dezañ ober evel ma vefe un danvezelour a-vihanig...

Sur eo n'hon eus ket « diviet » danvez ken fonnus al lizher-mañ, ha n'hon eus ket klasket henn ober. Salw ma roio c'hoant d'hon lennerien da brederiañ muioc'h c'hoazh war un divis hag a zo aboues bras : pessorit sossialism, pessorit frankis ewid Breizh ?

Pobl Vreizh

✱

Kenvrois ha keneiled,

A-du, pe get, gant kement pennad-skrid embannet war ar gelaouenn **Pobl Vreizh**, e rank peb heni gweloud ne chomit ket hanter-hent en ho stourm war dachenn ar yezh.

Ober gant ar brezhoneg zo kalz gwelloc'h eged komz ha skrivañ **a-du** gentañ (e galleg).

Setu perag e talc'han da gass deoc'h gwerzh war c'homanant-bloaz da b/**Pobl Vreizh**, hag e lakan un tamm prof skoazell ouzhpenn.

Trugarez deoc'h, a galon laouen, da ziskouez tu mad an hent da veur a heni.

Alan Al Louarn, Roazon

Amañ e kavoc'h ur chekenn 40 lur ewid bezañ komanantet da b/**Pobl Vreizh**. N'on ket gouest da skrivañ brezhoneg mad tre c'hoazh. Digarez ewid wa fasioù eta. Daoust m'emaon e Bro-Gembre ewid ur bloawezh, kassit ar gasetenn e Breizh, mar plij, rag n'on ket re binwidig. Trugarez deoc'h ewid ho kelaouenn, plijus tre, ha dreistoll, kalon vad !

S. Le Moal, Perros

Trugarez a lâromp ni iwe d'hon daou gomananter, ewid o c'homzoù frealzus. Delc'her a rimp d'ober eus Pobl Vreizh, a gement ha ma c'hellimp, ur gelaouenn vrezhoneg plijus da lenn, enni iwe, fiziañs hon eus, ur gentel bennag ewid stourm pemdezieg ar Vretoned.

Pobl Vreizh

POBL VREIZH

PENAOE EMA GOUARNAMANT GALL PARIS É TISPENN EKONOMIEZH HOR BRO

Pinwidigezh ur vro zo, èlreson, diasezet ar an ekonomiezh aneñ. Ur framm, ur roued eo honnañ, stank pe laosk. Ne faota ket torriñ un neudenn ag ar roued-se, pe e vo diframmet en he fezh...

N'eo ket Breizh ur vro ag ar re baourrañ : boud e c'hall magiñ he bugale, ha lod kàer arall ouzhpenn. Ar labour-douar hag ar pesketaerezh zo bet aneñ, epad pell, an diw vronn a binwidigezh Breizh. An dalc'h n'eo ket ase ; an dalc'h zo n'hell ket Breizh boud mestr ar hec'h ekonomiezh...

E Paris, e Paris ataw, e Paris dalbez e vez gwraet ha disgwraet peb tra.

Gweled hon eus kement-se ged ar reus a zo en em gavet a-newez so azivoud peskerezh ar boued-mor a vez gwraet « grilhed-traezh » aneñ : herwez ar Saoson ema red da vilhoù ar rouedoù boud laoskoc'h, a pa 'h aer da besketa ar grilhed-se en o « dourioù kevandirel », eged na vezont en dourioù Mor Breizh a aparchant d'ar Frañs. Reus, tailhoù da baeañ, goude m'o deus polissed-mor Breizh-Veur lakaet o c'hrabanou ar bagoù pesketaerion Breizh hag ar o grilhed-traezh...

El ma welimp tuchant, n'eo ket difennet pesketaerion Breizh ged ar Frañs.

Mes distroomp da ekonomiezh ar vro, ha gwelomp e pessort stad ema.

Arlene eh eus bet krouet muioc'h a blasoù-labour, eh eus bet savet muioc'h a staliou-labour, eged n'eus bet oæt d'an dias aneñ... Neoazh, na boud ema sin vad un dra sort-se, n'eus ket awalc'h ag ar gounid-se ewid torriñ gwallenn an dilabour, a weler é kreskiñ ataw. Beb blé e ta ar re yaouank da glask labour arlerc'h o studi, hag, ewid c'hoazh, ema stank ar re yaouank en hor bro. Ar re a zo etre 16 ha 20 vlé bremañ zo ganet en ur c'hourz ma tae ur bochad Bretoned

ar an douar beb blé. N'eo ket hañval stad an traoù bremañ. Mes eh omp c'hoazh ged ur rummad tud yaouank stank, achu o studi gete, ha mall dehe kavoud labour.

A du 'rall, ema bet krouet ar plas-sou-labour-se e-barzh firmoù ha micheroù digustum ; arbenniget (ispisialiset) meurbed ema an deknologiezh aneñ ; krouet emaint bet iwe e-diabarzh ur frailhig dister, hag e chom arvarus amzer da-zoned plas-sou-labour sort-se, diassur, bresk. N'eo ket digoguss an oabl ewid ar re a zo é labourad er plassou-se...

Boud zo e Breizh, etal ar plassou-labour éh omp é tihan komz aneñ, tachennoù ma seblante an amzer da zoned aneñ boud digudenn. Ar staliou da gempenn boued-mir da skwer. Ha neoazh amañ e weler na pegen brallet emaint bet. Stal Koat-Kàer Kemperle zo oæt d'an dias. Ged an elektronik ema ur sort : ema klezeñv Damokles e-pign a-us da benn kement heni a zo é labourad er staliou-se. Bemdez e kresk an diaesamantoù ewid ar labourision-douar hag ar besketaerion. Lod-kàer a vagoerioù an ti a vez gwraet « ekonomiezh Breizh » aneñ zo é voned d'an dias.

Kendelc'her a ra ar Stad C'hall ged he folitikerezh distruj ekonomiezh hor bro. Kemeromp ur skwer ouzhpenn : « adreizhet » ema bet roll prisiou an SNCF. Ewid un hed hañval (lakaomp daou-gant kilometr), ema bet kresket ar pris a 22% a pa 'h aer a Baris trema Breizh, hag a 8% hebkén pa 'h aer trema harzoù ar Beljik. Red ema paeiñ ewid boud é chomel e Breizh...

Diskoueziñ a ra afer ar « grilhed-traezh » pegen nebeud nec'het ema ar Frañs ged ekonomiezh Breizh. Lâred en deus ar ministr Le Theule da besketaerion Breizh e vehe rekis dehe doned d'henn gweled abred d'ar mitin, eraog seizh eur ! Dister eo an

istoer-mañ, gwir eo, ha boud zo si-riussoc'h. Dirag ar Saoson e ra gouarnamant ar Frañs èl Poñs-Pilat : golc'hiñ e zaouarn ha tenniñ àrdreñv heb ober mann. Pe selled trema ar CEE, ha 'n em denñiñ a-ziar dro ar Vretoned. Un dra 'oa d'ober neoazh : komz ged ar Saoson, douzh o lakaad da blegiñ da interestoù ar Vretoned. Ema gwell ged ar Frañs koll pesketaerezh Breizh, a zo dister ewiti, na boud ema kreñv mat dre amañ. Ar aoter vras an Europ ema losket oanig Breizh ged ar Frañs, ma c'heller ober un oan ag ur pesketour, ag ar pesketaerezh. Ema ar Frañs é selled douzh ar pezh 'n em gavo e 1982 : euro-peanekaet e vo neuse rac'h morioù ar Gumuniezh Europead, da lâred eo e c'hello peb unan a besketaerion an Europ Varc'hadour a-bezh, pesketa lec'h ma karo. Lec'h ma c'hello kentoc'h. E gwirionez ema ar Saoson (peskedus tre ar morioù aneñ) é klask diskar pesketaerezh Breizh, re greñv ewite, hag e klaskont ober kement-se ged assant ha lesouer ar Frañs. N'eo ket nec'het ar Frañs ged pesketaerezh Breizh, dister ewiti (ur wezh c'hoazh n'eo ket chalet ar Frañs ged an diskar hag an distruj aneñ...).

Ged ar Frañs kapitalour ha kreisenet, ged ar Frañs staget hec'h interestoù douzh re Stadoù bras ha firmoù bras an Europ, ged ar Frañs an heni e vez kasset d'an dias ekonomiezh Breizh, un tamm muioc'h bemdez.

N'eo ket possubl chomel kousket alkent, a pa weler ema ar pennoù bras é steuñvekaad, divorc'hed, distruj ur vro a anavomp mad : hon heni eo.